

Strípky z minulosti ... Počasí za „socialismu“ I. (1948 – 1979)

„V tomto roce bylo velmi sucho. Od jara do podzimu nedostatek vláhy, v létě vedra, jaká nikdo nepamatuje. Louky a meze byly vyprahlé, lidé neměli čím krmit dobytek, což se projevilo ve zvýšených dodávkách hovězího masa. Úroda byla velmi špatná.“ Toliko zápis paní kronikářky z roku 1947. Právě tento rok pamětníci nejčastěji zmiňovali, probíralo-li se letošní nekončící sucho. Nemám srovnání, mohu jen potvrdit, že tak horké a vyprahlé léto jako to letošní nepamatuji. Že se jezdívalo prát k babičce a s vodou se šetřilo, to ano, ale kachňák na hrbokovské návsi vyschlý na troud a opatrování dešťové vody jako nejcennější komodity je něco, co si z dětství nevybavuji. A vy?

Tentokrát si uděláme „meteorologickou“ exkurzi do éry budování socialismu. Čtyři roky po převratu měli Bojanovští za sebou boj s mandelinkou bramborovou, akci pro potírání sexuálních chorob nebo výsadbu Gottwaldovy lípy u školy. A také právě přečkali velmi zdlouhavou zimu. *„V únoru bylo takové množství sněhu, že autobusová doprava byla několikrát přerušena, než mohly pluhy uvolnit cestu.“* Ještě začátkem dubna ležel na polích sníh, proto mohly být zemědělské práce odstartovány až po 15. dubnu. *„Téměř celý rok trvalo nepříznivé počasí, ztěžující zemědělskou práci.“*

V padesátých letech (JZD vzniklo v r. 1957) zaujímalo počasí v otázce bytí a nebytí soukromých zemědělců zásadní postavení. Pokud měli plnit stále narůstající povinné dodávky části své zemědělské produkce, muselo jim jít počasí naproti. Větru ani dešti však neporučíš. V roce 1953 bylo jaro dlouho studené, 10. května napadlo hojně sněhu. Vydržel tři dny. Radostněji nebylo ani v pětapadesátém. *„Mnoho také zavinilo nepříznivé počasí na jaře – až do léta. V červenci bývaly časté dešťové přívaly a padání krup. Tyto nepříznivé povětrnostní podmínky způsobily zdržení polních prací a měly vliv na nedostatečné plnění dodávek.“*

1957: *„Tento rok přinášel značné výkyvy v počasí. Zatímco zima byla po celý leden a únor velmi mírná, a místy dokonce jarní počasí, březen přinesl první bouřku, kroupy a začátkem května napadlo značné množství sněhu, který se 6. května držel celý den. 7. května ráno byla „šedivina“, několik dní noční mrazy až – 5°C. Tyto pak polevily, ale ještě v týdnu od 20. května do 26. května se znovu vrátily. Zato v polovině června nastala vedra kolem 39 °C, v červenci vystoupila až na*

40 °C. Bylo velké sucho, haltýř¹ nedodával vodu. 8. července padaly velké kroupy a nastaly přívally vod. Pak se ochladilo, počasí nestálo za mnoho, žně byly značně zpožděné. Ještě 7. září svázeli lidé mandele. Koncem roku byla zima opět mírná, 10. prosince mi děti přinesly do školy kytičku fialek.“ (M. Svobodová, kronikářka, byla učitelkou v ZŠ Bojanov – pozn. autorky)

V předposledním roce 2. pětiletky (tj. 1959) byl Bojanov postižen velkým krupobitím, „při kterém padaly nejen kroupy, ale i velké kusy ledu. Krupobití způsobilo velké škody na polích i na ovocném stromoví. 2. srpna t. r. rozpoutala se nad Bojanovem vichřice, která způsobila též značné škody. Mimo jiné byl vyvrácen sloup s dvěma rozhlasovými ampliony, které byly samozřejmě poškozeny. Byla rozlomena lípa u staré školy, a protože je to lípa stará, byl na žádost Památkového úřadu vypracován rozpočet na její zachránění.“

V první polovině 60. let bylo počasí zmiňováno v úzké souvislosti s produkcí a plněním závazků JZD. Například v roce 1965 „mimořádně nepříznivé počasí v jarních a letních měsících ... vykonalo své na úrodě obilí a brambor.“ Situaci dle kronikářky zachránil MNV se svým návrhem na žňovou soutěž pro brigádníky. Brigáda se totiž vydařila. Na sklizni brambor se výrazně podíleli i žáci místní ZDŠ.

Se závěrem roku 1967 ukončila svou činnost paní Svobodová a poté kronika odpočívala deset let v archivu MNV. Teprve počátkem roku 1979 se sirotka ujal pan Jaroslav Janeček. Nelehký úkol – dopsat kroniku – zvládl, ale o počasí v oněch deseti letech bezvládí stěží najdete nějakou přínosnou informaci.

Toho roku (rozuměj 1979) „hned 1. den...překvapil nás velkými mrazy.“ Teplota, která 30. prosince dosahovala až +14 °C, poklesla přes noc na -20 °C. Kruté mrazy, jež útočily až mínus třiceti stupni, zapříčinily nedostatek uhlí a elektrické energie. „Zamrznutím Labe nemohly lodě dovážet uhlí z dolů do chvoletické elektrárny. Výpadek trval celý měsíc leden. Školy, továrny nepracovaly...“ Velmi hezké a teplé dny nastaly v září a trvaly téměř až do konce listopadu.

Stabilní a předvídatelné počasí, typické pro jednotlivá roční období, jak se o něm učíme ve škole či jak ho známe z pranostik, nepoznali ani ti, kdo prožili v Československu osmdesátá léta minulého století. Aspoň je o čem psát...☺

Nechť Vám (nejen) počasí přeje.

Lenka Simonová

¹ V některých krajích (hl. na západní Moravě a v jihovýchodních Čechách) se dochovaly speciální malé sklípky u potoků nebo poblíž pramene nazývané haltýře nebo mlíčnice, jimiž přímo protékala voda a vnitřek ochlazovala na způsob lednice. (In: A. Vondrušková: Jařmo, parkán, trdlice)